

MUZEJ PREHISTORIJE SOLUTRÉ

Višnja Zgaga
Muzejski dokumentacioni centar
Zagreb

bjekte nove muzejske arhitekture najčešće vežemo uz arhitekturu umjetničkih muzeja; i pojava veebnih projekata i realizacija kompleksa muzeja znanosti i tehnologije zasad je sporadična i još dugo neće ugroziti primat umjetničkim muzejima.

Rijetki su i novi muzejski objekti koji se grade in situ, na mjestima kulturno-povijesnog značaja, arheološkim ili etnološkim područjima, zaštićenim parkovima prirode i sl.

Lokalitet Solutré-Pouilly u francuskom masivu Macon čuveno je nalazište prehistorije, leptolitika, po kojem je historijski period 18.000–15.000 godine p. n. e. dobio i naziv (solutren), a karakterizira ga specifična obrada kamenog oruđa, retuša, koja predstavlja vidljiv tehnološki napredak s obzirom na stariju kulturu (ornjasjen). Nalaze kamenih artefakata sasvim je slučajno otkrio 1866. godine Andrien Arcelin i poduzeo prva istraživanja. U mnogobrojnim arheološkim kampanjama koje su slijedile sve do danas, potvrdilo se veliko značenje tog lokaliteta, njegova znanstvena utemeljenost i zavidan kontinuitet nalaza od paleolita do merovinškog doba.

Budući da se arheološkim istraživanjima sakupilo mnogo materijala, a prema francuskom zakonu svi nalazi se nastoje sačuvati u regionalnim muzejima, stvorile su se pretpostavke za formiranje muzeja na lokalitetu Solutré. Pošlo se od pretpostavki prema kojima bi nova muzejska institucija poboljšala difuziju rezultata istraživanja lokaliteta, povećala važnost nalaza, pridonijela kulturi i turizmu regije i, naravno, omogućila čuvanje i ažurniju znanstvenu obradu nalaza. Valja naglasiti da je čitavo područje oko mjesta nalaza solutrenske kulture pod specijalnom zaštitom od 1982. godine. Svi ti razlozi uvjetovali su gradnju i otvorenje muzeja 1987. godine.

Muzeografsku podlogu izradio je kustos Philippe Camin, na temelju koje je projektirana zgrada muzeja pod vodstvom arhitektonskog tima Clapot-Dallery. Arhitektonski je zadatak na samom početku imao veoma otegotne i ograničavajuće uvjete koje je valjalo poštivati: budući da je lokalitet bio pod strogim režimom zaštite, nije se smjela sagraditi nikakva vidljiva arhitektonska konstrukcija. Zgrada se morala ukopati u zemlju ali tako da ima vizualni odnos s dvije markantne točke pejzaža, stijenom u čijoj je neposrednoj blizini nađen paleolitski materijal i dolinom rijeke Saône. Problem je riješen tako da se izložbeni prostor muzeja ukopao na zaštićenom području, a upravna zgrada i arhiv, zajedno s prostorom za parkiranje i pristupnim dijelom muzeja, sagrađeni su izvan zaštićenog područja.

Izložbeni prostor je prostorija četverokutnog oblika razdijeljena harmoničnim ritmom stupova u tri dijela, od kojih je centralni namijenjen polivalentnim muzejskim sadržajima. Postav predstavlja sliku lokaliteta, arheologije čitave regije, te mjesta paleolitskog nalaza Solutré u kontekstu evropskog paleolita. Dvije lunete oslobađaju pogled posjetilaca na zadane dvije pejzažne točke, stijenu i rijeku i nizinu Saône. Ostala tri prostora razdijeljena su na tri markantne teme: opći pregled prehistorije Macona, civilizacije Solutré i jedan od najspektakularnijih nalaza solutrena – konjanik.

Muzej prehistorije Solutré značajno je ostvarenje francuske muzejske gradnje, znane uglavnom po megalomanskim projektima tipa jednog Louvrea ili Orsaya, jer afirmira krajnje senzibilan odnos prema prirodnoj okolini, a tematski se vezuje i uz relativno »neatraktivan« sadržaj, evropski paleolit.

Primljeno: 21. 5. 1990.

SUMMARY

Solutré, a museum of prehistory

Višnja Zgaga

In the locality of Solutré-Pouilly in the French massif of Macon, a famous prehistoric site, a regional museum was opened in 1987. The museographical basis was created by the curator Phillip Camin, and the building designed by Clapot-Dallery, a team of architects. The exhibition space was built in a protected area, set deep into the ground but visually in relation with two prominent points in the landscape – the rock site and the river Saône. The article continues with the description of the display.

MODERNIZACIJA SMITHSONIANA

Milena Vitković-Žikić
Muzej primjenjene umetnosti
Beograd

elika grupa muzeja u okviru Smithsonian institucije u Vašingtonu¹ nedavno je obogaćena novim, veoma zanimljivim kompleksom, otvorenim za posetioce 28. septembra 1987. U okviru ovog centra objedinjeno je više posebnih celina:

postojeći Nacionalni muzej afričke umetnosti i novoosnovana Arthur M. Sackler Gallery (Umetnički muzej Bliskog i Dalekog Istoka), kao i kancelarije Direktorata za međunarodne aktivnosti Smithsoniana, zatim službe za gostujuće izložbe (SITES) i nacionalne i inostrane odgovarajuće programe. Te administrativne službe smeštene su u prostoru nazvanom S. Dillon Ripley Center. Zajednička krovna konstrukcija istovremeno je i zaštita za samu građevinu, kao i osnova za prelepu uređenu botaničku baštu, Enid A. Haupt Garden, koja se nalazi u nivou ulice. Celokupni kompleks prostire se na južnoj strani Mola, velikog parka između zgrade Kapitola i spomenika Vašingtonu, u neposrednoj blizini poznate Freer Gallery i »Zamka«, najstarije zgrade u okviru institucije. Kako se ne bi narušio već skućeni prostor u neposrednoj blizini postojećih objekata, odlučeno je da se novi muzejski kompleks spusti ispod nivoa zemlje i na taj način zadovolji postavljeni uslov a istovremeno zadrži izabrana lokacija. Tako se iznad zemlje nalaze samo ulazi u objekte, i to jedan u obliku valjka i dva paviljona čija arhitektura uverljivo podseća na daleke forme i ritmove mavarske Španije i mogulske Indije.² Ovi ulazi u muzeje, od granita i stakla, na Aveniji nezavisnosti, izdižu se iz živopisnog vrta ukrašenog baštenskim nameštajem XIX veka, vaznama, bazenima i fontanama, opasanog ogradom od kovanog gvožđa. Kompleks se prostire na tri podzemna nivoa, tako što se muzeji i odgovarajuće biblioteke sa pratećim arhivima nalaze na dva gornja nivoa, a na poslednjem, zajedničkom, nalaze se kancelarije Međunarodnog centra, galerijski prostor i učionice. Izgradnja je koštala više od \$ 70 miliona, od čega je polovina sredstava obezbeđena iz federalnog budžeta i polovina iz privatnih izvora.

Arhitekta Jean-Paul Carlhian i Richard M. Potter morali su da se suoče sa jednim nesvakidašnjim problemom. S obzirom na okolnosti odlučeno je da se cela građevina postavi na ojačani betonski jastuk i da se noseći zidovi formiraju na način posebno razvijen da odgovori specijalnim potrebama konstrukcije. Jer, zidovi bi morali da izdrže pritisak koji vrši zemlja koja ih okružuje, kao

Arthur M. Sackler Gallery, Smithsonian Institution, Washington – ulaz u muzej

i da spreče prodiranje vlage iz zemlje. Ovo poslednje je izuzetno značajno s obzirom na to da se konstantna količina podzemne vode nalazi ispod samog drugog nivoa zgrade. I tehničko izvođenje krovne konstrukcije bilo je specifično pošto treba da nosi vrtnu površinu veličine 4,2 jutara zemlje.

Centralni prostor oba muzeja osvetljen je dnevnom svetlošću koja prodire kroz zastakljene kupole. Prostor za posetioce delimično je osvetljen zenitnim osvetljenjem postavljenim na dva mesta, od kojih je jedno ovo, u kupolama iznad grandioznog stepeništa pa se svetlost reflektuje u bazenu na trećem, poslednjem nivou ispod zemlje. Drugo zenitno osvetljenje donosi dnevnu svetlost u nekoliko izložbenih dvorana, a veštačko svetlo emituje se pomoću modularnog sistema koji omogućava variranje i izvora i lociranja svetlosnog tela. Izložbeni prostor u Sackler Gallery povremeno menja svoj oblik, zavisno od planiranih izložbi, a postavke, kao i enterijer, rezultat su rada Sektora za dizajn i izlaganje ove muzejske ustanove.

Službeni deo obuhvata prostorije za administraciju i istraživanja, biblioteku, prostorije za razgledanje dijapozitiva (obe otvorene za posetioce), kompletno opremljenu fotografsku laboratoriju, radionicu za obradu drveta kao i prostor za smeštaj izložbenih elemenata i konačno, ogroman magacin koji opslužuje

sve službe. U muzejima posetiocima su na raspolaganju po dva lifta, po jedan je za osoblje, a ogroman teretni lift je zajednički i za muzeje i za galeriju Međunarodnog centra. Za ceo muzejski kompleks zajednički su i rashladni sistem, sistem za kontrolu temperature i vlažnosti, kao i sistem za slučaj opasnosti. U svim prostorijama održava se konstantna temperatura od +21°C i relativna vlažnost od 50 posto, osim na mestima gde je neophodno imati drugačije uslove za pojedine umetničke predmete. Sva neophodna oprema za ove sisteme nalazi se u dvospratnoj prostoriji na južnoj strani građevine. Postoji i poseban generator snage 400 kW koji bi u slučaju nestanka električne energije iz gradske mreže napajao ceo kompleks. Elektronski sistem zaštite i protivpožarni sistem štite sve kolekcije i sve zaposlene u ovom velikom centru.

Prilikom svečanog otvaranja Nacionalnog muzeja afričke umetnosti u novoj zgradi na Molu posetioци su imali prilike da vide više izložbi, kao i onu pod nazivom *Kraljevska umetnost Benina*, na kojoj su prikazani eksponati iz kolekcije Josepha Hirschhorna, kao i više od stotinu drugih predmeta sa stalne postavke, grupisane prema kulturnim celinama Afrike.

Arthur M. Sackler Gallery nazvana je po svom darodavcu, kolekcionar u iz Njujorka, koji je poklonio 1.000 predmeta azijske umetnosti i \$ 4 miliona za izgradnju nove zgrade. Na četiri zasebne izložbe tokom 1987. i 1988. pokazano je celokupno zaveštanje – predmeti od žada, bronz, dragocenih metala, keramike, slonovače, umetničke slike. Kolekcija dela azijske umetnosti stalno se povećava i osim remek-dela kineske umetnosti tu su i umetnička dela Bliskog Istoka od zlata i srebra, persijski rukopisi kao i dela indijskog potkontinenta i jugoistočne Azije. Ravnopravno se izlažu i značajna dela naših savremenika kao i arheološki predmeti. Izložbe prate koncerti, predavanja i drugi raznovrsni programi koji se objavljuju u kalendaru događanja svaka dva meseca. Ova ustanova imaće zajedničke stručnjake i istraživačke mogućnosti sa Freer Gallery, sa kojom će biti i fizički spojena jednim podzemnim prolazom. Pored međunarodne izložbene aktivnosti moći će da vrši i pozajmicu umetničkih dela iz drugih i drugim kolekcijama, što restriktivni ugovor Freera ne dozvoljava. Tako ovaj najmlađi muzej u okviru Smithsoniana ima vrlo razvijenu muzejsku delatnost u izuzetno povoljnim uslovima za rad.

Primljeno: 1. 6. 1990.

Napomene:

1. M. Vitković, Institucija Smithsonian, *Informatica Museologica* 1-4, Zagreb 1986, 52-53.
2. K. Ziglar, *Washington's International Center*, Hali 37, London 1988, 48.

SUMMARY

Modernization of the Smithsonian Institution

Milena Vitković-Žikić

Within the Smithsonian Institution in Washington, a new building complex of museums has been opened in 1987. It combines the existing National Museum of African Art, the recently founded M. Sackler Gallery (an Art Museum of the Middle and Far East) and the administrative services of the Smithsonian, the S. Dillon Ripley Center. The complex is situated on the southern side of The Mall, adjoining the Freer Gallery. Owing to the lack of space it is sunk to three underground levels. Above the museum is the common roof structure, separate museum entrances and the botanical gardens.

The architects Jean-Paul Carlhian and Richard M. Potter had to tackle a delicate task but the complex was realized and equipped according to the most recent museological standards. This newest museum within the Smithsonian has well developed activities – exhibitions and other programmes being organized – while it boasts highly favourable working facilities.